

„Nenavist se vytváří na základe nevedomosti,“ říká Jiří Richter, předseda sdružení Olam

Jiří Richter je zakladatelem a předsedou sdružení Olam - Společnost judaica, které pomáhá uchovávat historickou kontinuitu židovského odkazu v Holešově, udržovat tuto tradici v povědomí veřejnosti a zároveň slouží lidem, kteří uznávají judaismus jako svou víru. Jako zastánce židovské filozofie stál zároveň u zrodu festivalu Týden židovské kultury v Holešově, jehož šestý ročník se uskutečnil koncem července a který si vydobyl celorepublikové renomé.

Jak vznikla myšlenka uspořádat tento festival?

Tato myšlenka vznikla zhruba v roce 2000, kdy jsme začali rekonstruovat a opravovat náhrobky na zdejším židovském hřbitově. Pozvali jsme sem hudební skupinu Ester, hrající klasické židovské písně, a to nás inspirovalo k tomu, že bychom mohli zorganizovat festival. Což se nám také v roce 2001 podařilo. V té době zde současně probíhala mezinárodní brigáda, pořádaná organizací Inex. Festival proběhl 11. srpna, kdy uběhlo přesně 60 let od vypálení holešovské synagogy, a trval pouze jeden den. Velký ohlas veřejnosti nás přesvědčil, že má cenu pokračovat také v dalším roce a od roku 2003 jsme již zavedli koncepci týdenního festivalu, jejíž podoba se

dovského původu, což bylo asi nejvíce v celé historii této komunity. Samozřejmě nejméně jich tu žilo po válce, kdy se do Holešova vrátilo pouze patnáct Židů.

Můžete vyjmenovat zdejší nejvýznamnější židovské památky?

Nejvýznamnější židovskou památkou v Holešově je Šachova synagoga, která pochází z roku 1560. Je to stavba renesančního stylu, vnitřní výzdoba byla upravena roku 1737 ve stylu baroka. Unikátní je hlavně v tom, že se jedná o tzv. „polskou výzdobu“, která je v současné době jedinou na světě. Šachova se nazývá z toho důvodu, že v ní pobýval jeden z nejvýznamnějších učenců Sabbatai ha-Kohen, zkráceně Šach, který se

také v dalších ročnících festivalu, hovoří samo za sebe.

Festival je pokaždé jinak tematicky zaměřen, letos se soustředil na křesťansko-židovské vztahy. Proč zrovna toto téma?

Za uplynulá léta jsme to prošťřídali několik stěžejních témat. Pro veřejnost bylo například hodně atraktivní téma - židovské mystiky, opředené spoustou legend a poloprávd. V minulém roce jsme se zase věnovali osobnosti T. G. Masaryka, který byl s židovstvím úzce spjat. Letos jsme se rozhodli zaměřit pozornost na křesťansko-židovské vztahy, protože jak víme z historie, tyto vztahy nebyly vždy nejlepší. Mezi těmito dvěma tábory bylo neustálé napětí, které si vyžádalo spoustu obětí. Konkrétně v Holešově zde byla celá řada pogromů. Cítili jsme povinnost uvést tyto vztahy na pravou míru a jít takzvaně s kůží na trh. Z tohoto hlediska nejzajímavější bylo asi setkání nejvyšší židovské autority, vrchního zemského rabína Karola Sidona s významným znalcem křesťansko-židovských vztahů Martinem Prudkým, děkanem Evangelické teologické fakulty. Diskuse se vyvinula velmi pozitivně a po jejím skončení jsme zjistili, že spokojeni jsou jak zástupci křesťanů, tak judaismu, včetně přednášejících a cítili jsme obrovskou podporu veřejnosti. Všichni nás žádali, abychom něco podobného uspořádali i v dalším roce.

vověm Žid je povinen dodržovat 613 příkázání, z toho 365 záporných, co nesmí dělat, a 248 kladných, co dělat musí. Nebudu je zde všechny vyjmenovávat, neznámější z této řady zásad je všeobecně známé Desatero, které zná snad každý.

Troufáte si odhadnout, kolik lidí nás je tohoto vyznání?

Mohl bych vám akorát říci, kolik lidí je vedeno v evidenci židovských obcí, ale tato kategorizace je dost obtížná. Každý, kdo je veden v židovské obci, je Židem podle narození, ale to ještě

neznamená, že dodržíte zásady judaismu. A odhadnout, kolik lidí je Židem jen podle jména a kolik způsobem života, je prakticky nemožné. Navíc termín židovství je značně rozmanitý, od přísné ortodoxie přes konzervativní postoj až ke zcela liberálnímu.

V čem vidíte význam pořádání podobných akcí, jako je Týden židovské kultury?

Moji filozofii je, že největším zlem je neznalost. Z dějin vyplývá, že lidé mnohdy podleli zlu a rozpoutali násilí jenom proto, že neměli přesné infor-

mace. To je jeden z hlavních motivů, proč chceme připomínat a reprezentovat židovskou kulturu, historické události s ní související a osobnosti z jejich řad. Chceme, aby lidé znali odpovědi na otázky, co to je židovství, v čem byl jeho přínos pro naši kulturu. Mezi lidmi existovala celá řada předsudků vůči židovské komunitě a mnohdy jen proto, že nerozuměli jejich způsobu života. V neposlední řadě je to výborná příležitost, jak zviditelnit město Holešov, zatraktivnit je pro návštěvníky a prezentovat jeho další zajímavé lokality.

zachovala do dnešních dnů. Během všedních dnů probíhají nejružnější koncerty, přednášky a promítání filmů a o víkendů přehlídka klezmerových kapel.

Ve kterém století se zde usídlila židovská komunita a proč zrovna v Holešově?

Dá se tvrdit, že tradice je opravdu dlouholetá. Počátky holešovské židovské obce spadají roku 1454, kdy byli Židé vypovězeni z moravských královských měst na základě dekretu krále Ladislava Pohrobka. Do Holešova přišli převážně z Olomouce a založili zde novou židovskou obec. Množství jejich obyvatel neustále kolísalo, například v roce 1585 zde bylo 11 rodin, v roce 1848 tu žilo 1694 obyvatel ži-

harodil v roce 1621 a zemřel v roce 1663 právě zde v Holešově. Nemohu opomenout židovský hřbitov, který se svým významem řadí mezi čtyři nejvýznamnější památky svého druhu v České republice, hned vedle Starého pražského židovského hřbitova, Mikulova a Boskovic.

Letošní ročník zahájil velvyslanec státu Izrael Arie Araz. Jak se mu líbila hlavní idea festivalu?

Nebylo to poprvé, co náš festival zahájil izraelský velvyslanec, poprvé zde byl v roce 2004. Líbila se mu jak atmosféra, tak hlavní myšlenka seznamovat veřejnost s životem Židů, s jejich kulturou i náboženským životem. To, že přislíbí účast

Co tyto dva náboženské systémy rozděluje a co spojuje?

Kořen těchto dvou náboženství je stejný. Spojuje je víra ve stejného Boha, kterého ale různě definují. Židovství je přísně monoteistické, zatímco většina křesťanských církví věří ve svatou Trojici. Co mají tyto systémy společné je Písmo svaté (pro křesťany je to Starý zákon), které slouží jako základní kámen věrouky pro obě náboženství. Problém je opět v interpretaci, výkladu Bible. Dá se říci, že to, co je spojuje, je zároveň rozděluje a tvoří kořen antagonismu mezi oběma skupinami.

Dají se ve skutečnosti shrnout hlavní zásady judaismu?

Ve stručnosti to určitě nelze. Pokud chce někdo dodržovat všechny zásady judaismu, tak musí plně a dlouho studovat. Přilízet této víry je, jak už jsem uvedl, víra v jednoho Boha. Pra-

Vlna židovské kultury zaplavila Holešov

Holešov (pex) - Kdyby se množství lidí dalo přirovnat k vlnám, pak poslední červencový týden se Holešovem přehnalý tsunami. Co přilákalo tolik lidí do malého města ležícího v srdci Moravy?

Konal se zde již šestý ročník Týdne židovské kultury a nejen místní obyvatelé měli možnost účastnit se celé řady přednášek, výstav, hudebních vystoupení a promítání filmů. Celý festival byl pojat velkoryse nejen po stránce obsahové, ale také formální, a dech festivalu byl cítit doslova v každém koutku města. „Zdejší atmosféra je úžasná, jsem student z Prahy a celé prázdniny vyhledávám podobné akce, abych si rozšířil obzory. Programová nabídka festivalu je natolik pestrá, že si vybere každý. Nejvíce mě oslovily podnětné přednášky, zajímavá byla také prohlídka zdejšího židovského hřbitova,“ řekl jeden z návštěvníků Petr Nedoma. Milovníci komornějšího prostředí se setkávali v zámecké sala Terrené, kde se uskutečnil například koncert norské písničkářky Bente Kahana, Ti, kteří preferovali mluvené slovo a měli zájem se dozvědět něco bližšího o historii zdejší židovské komunity, filozofii judaismu a jeho vztahů s křesťanstvím, se uchýlili do synagogy. Protože hlavním tématem letošního ročníku byly právě křesťansko-židovské vztahy, v tomto kontextu byla jedinečná diskuse vrchního rabína Karola Sidona s předním znalcem křesťansko-židovských vztahů, děkanem Evangelické teologické fakulty Martinem Prudkým.

V holešovském kině Svět se každý večer promítaly filmy s židovskou tematikou, diváci zhlédli například Děmarty noci zfilmované podle námětu A. Lustiga a známý Obchod na Korze. Na každém ročníku festivalu se objeví také mediálně známá osobnost. Tou byl letos nepochybně spisovatel, herec a dramatik Arnošt Goldflam, který četl ze své knihy povídek O Standovi a jeho babičce a svým osobitým šarmem dokázal okouzlit a rozesmát celou synagogu. V závěrečném dni festivalu se na nádvoří zámku předvedly klezmerové kapely, které i přes horšící se počasí dokázaly roztančit obecenstvo. „Tento ročník hodnotím jako úspěšný, tolik lidí se na festivalu snad ještě nesešlo. Jde vidět, že festival již získal určitou popularitu. Také izraelský velvyslanec a zástupci ministerstva kultury byli příjemně překvapeni vysokou úrovní programu a přislíbili svou podporu i do budoucna,“ řekl jeden z hlavních organizátorů celé akce Josef Jakubčík, ředitel Městského kulturního střediska v Holešově.

Text i foto: Helena Žárková